

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัยข้อวิจารณ์และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องสังสารวัฏในทัศนะของพุทธทาสภิกขุ ทำให้ได้ข้อสรุปดังต่อไปนี้ คือ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่หนึ่ง ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดเรื่องสังสารวัฏในพุทธปรัชญา มีความเชื่อมต่อกับความคิดมาจากปรัชญาอินเดียตามคัมภีร์พระเวทและอุปนิษัท ซึ่งเชื่อว่าเป็นสิ่งที่ผูกพันชาติภพตามผลของกรรม จิตในปรัชญาพระเวทจึงเป็นจิตที่มีตัวตน เวียนตายเวียนเกิดตามอำนาจของพระเจ้า แต่จิตในพุทธปรัชญานั้นเริ่มแรกจะไม่มีตัวตน (อัตตา) เป็นจิตที่สะอาดบริสุทธิ์ครั้งถูกครอบงำด้วยอำนาจของกิเลส ตัณหา และอุปาทาน เกิดเป็นตัวเป็นตนเกิดมีการกระทำ และเมื่อมีการกระทำก็ย่อมต้องมีผลของการกระทำ และผลของการกระทำนี้เองที่นำจิตไปสู่การเวียนเกิดในชาติภพต่างๆ

พุทธปรัชญาอธิบายความเป็นสาเหตุของการเวียนว่ายตายเกิดในวงจรแห่งสังสารวัฏไว้ ๒ ประการ คือ

๑) ความเป็นสาเหตุเชิงอภิปรัชญา เป็นการอธิบายกฎของการอิงอาศัยความเป็นเหตุปัจจัยในการเวียนว่ายตายเกิดในวงจรสังสารวัฏ ที่เรียกว่า กฎปฏิจจสมุปบาท เป็นกฎธรรมชาติที่เชื่อว่ามีอยู่จริง

๒) ความเป็นสาเหตุเชิงจริยศาสตร์ เป็นการอธิบายว่าการเวียนว่ายตายเกิดที่เกิดจากการกระทำหรือกรรม ที่ให้ผลแล้วนำไปสู่การเวียนเกิดในชาติภพต่อไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

นอกจากนี้พุทธปรัชญาได้แสดงทัศนะว่า นิพพาน คือเป้าหมายอันยิ่งใหญ่ของสังสารวัฏ เพราะเหตุแห่งความจบสิ้นในวงจรแห่งความทุกข์ เพราะเชื่อว่าความสุขที่แท้จริงเกิดจากการดับสิ้นของกิเลส ด้วยวิชาหรือสติปัญญาของตน

ต่อมาพบว่าพระพุทธโฆษาจารย์ ซึ่งเป็นอรรถกถาจารย์ท่านหนึ่งในพุทธศาสนา มีทัศนะเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า จิตนั้นมีความเป็นตัวตน (อัตตา) ไม่ต่างจากทัศนะของปรัชญาพระเวท แต่ไม่ใช่ตัวตนจากการสร้างขึ้นจากพระเจ้า หากเป็นตัวตนเพราะผลการผูกพันอยู่กับวิชา ที่นำชีวิตไปสู่วงจรแห่งสังสารวัฏตามกฎปฏิจจสมุปบาท เวียนว่ายไปอย่างไม่รู้จุดหมายปลายทาง จนกว่าจะเกิดปัญญาเพื่อดับกิเลส ตัณหา และอุปาทาน และถึงเป้าหมายแห่งสังสารวัฏคือ นิพพาน

การศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ ๒ พบว่า พุทธศาสนิกชนมีทัศนคติในเรื่องสังสารวัฏว่า สิ่งที่เกิดเวียนว่ายตายเกิดคือ จิต และเชื่อว่าจิตเดิมนี้เป็นจิตที่มีความบริสุทธิ์ สะอาด ปราศจากตัวตน (อัตตา) เพราะจิตนั้นยังไม่มีรูปร่างใดๆ ต่อมาจิตนั้นถูกรอบงำด้วยอวิชชา จนเกิดมีความเป็นตัวตน (อัตตา) และดำเนินไปตามอำนาจของกิเลส ด้วยความยึดมั่นถือมั่น ด้วยความไม่รู้เท่าทัน สำหรับการเวียนว่ายตายเกิดในทัศนะของพุทธศาสนิกชนเป็นเป้าหมายสูงสุด หรือที่เรียกว่า นิพพาน ด้วยอาการที่ไม่กินเนื้อที่และไม่ล่วงไปตามกาลเวลา สังสารวัฏในทัศนะของพุทธศาสนิกชนจึงเป็นลักษณะของภพนี้ชาตินี้ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันขณะ ไม่ต้องเวียนว่ายตายเกิดไปแบบข้ามชาติข้ามภพ

พุทธศาสนิกชนอธิบายความเป็นความเป็นสาเหตุของการเวียนว่ายตายเกิดในวงจรแห่งสังสารวัฏนี้ไว้ใน ๒ ประเด็น คือ

๑) ความเป็นสาเหตุในเชิงอภิปราย เป็นลักษณะการอธิบายกฎของการอิงอาศัยความเป็นเหตุปัจจัยในการเวียนว่ายตายเกิดในวงจรสังสารวัฏ ที่เรียกว่า กฎปฏิจจสมุปบาท เป็นเพียงกระบวนการทางธรรมชาติที่มีอยู่ทุกขณะจิต ซึ่งการเกิด-ดับ และการเกิด-ดับ เป็นไปด้วยอำนาจของกิเลสที่เข้ามามีครอบงำ

๒) ความเป็นสาเหตุในเชิงจริยศาสตร์ เป็นการอธิบายถึงกรรมที่ให้ผลในทันที มีอยู่ในชาติภพนี้ คือเมื่อกระทำแล้วรับผลนั้นในชาติภพปัจจุบัน ไม่ต้องรอข้ามชาติข้ามภพใดๆ

พุทธศาสนิกชนได้อธิบายหลักธรรมที่เกี่ยวกับการเวียนว่ายตายเกิดในวงจรแห่งสังสารวัฏผ่านแนวคิดเรื่องภาษาคน-ภาษาธรรม และกฎปฏิจจสมุปบาท เพราะเชื่อว่าการใช้ภาษาคนอธิบายความจะทำให้บุคคลในระดับปุถุชนสามารถเข้าใจได้ และนำไปปฏิบัติได้จริงในการดำเนินชีวิตในสังคม ส่วนภาษาธรรมเป็นภาษาที่ใช้และเข้าใจกันในระดับอริยบุคคล หรือระดับปรมาตมเท่านั้น

พุทธศาสนิกชนได้แสดงเป้าหมายของสังสารวัฏว่าคือ นิพพาน ที่เป็นการเข้าใจในสภาพของกระบวนการซึ่งตั้งอยู่ในจิตใจมนุษย์ แล้วตัดวงจรแห่งปฏิจจสมุปบาทออกให้เกิดเป็นความว่างจากความยึดมั่นถือมั่น ด้วยการรู้เท่าทันกิเลส จนถึงสภาวะที่ปราศจากความทุกข์โดยสิ้นเชิง เป็นการดับสนิทในทางจิตใจ และสามารถเข้าถึงได้ในชาติภพปัจจุบัน

และจากการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ ๓ พบว่า ความมีตัวตน (อัตตา) ของจิตวิญญาณที่เวียนว่ายตายเกิด ของพุทธศาสนิกชนนั้นมีลักษณะเหมือนกันกับแนวคิดในพุทธปรัชญา คือเป็นจิตที่ไม่มีความเป็นตัวตน ว่างเปล่า บริสุทธิ์ แต่ความเป็นตัวตนนั้นมาจากการถูกรอบงำของอวิชชา และอำนาจของกิเลส ตัณหา อุปทาน นำไปสู่การกระทำกรรม และเข้าสู่กระบวนการแห่งปฏิจจสมุปบาทเหมือนกัน จะมีข้อแตกต่างกันในประเด็นของการกระบวนการเวียนว่ายตายเกิด เพราะท่านพุทธทาสมีแนวคิดว่าการเวียนเกิดเวียนตายนั้นมิใช่ขึ้นได้ในขณะปัจจุบัน ชาติภพปัจจุบัน

แม้แต่นิพพานก็เช่นเดียวกัน และเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนเป็นผู้ที่มีอำนาจ (power) ในการตัดสินใจ (decision) เลือกที่จะอยู่ในวงจรแห่งสังสารวัฏ หรือออกจากวงจรแห่งสังสารวัฏนี้ได้ด้วยตัวเอง

แนวคิดของพุทธทาสอาจแตกต่างกับแนวคิดอื่นๆ ทั้งในทัศนะของปรัชญาพระเวท หรือแม้แต่ของพระพุทธโฆษาจารย์ก็ตาม แต่การอธิบายความในเชิงประจักษ์ของพุทธทาสภิกขุ นั้นจะให้ผลต่อความเข้าใจในเรื่องความเป็นไปในชาติภพแบบปัจจุบัน ถือเป็นแนวทางหนึ่งที่มีความสมเหตุสมผลสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง เห็นได้จริง และรับรู้ผลของการกระทำนั้นได้จริง โดยไม่ต้องรอผลของการกระทำแบบข้ามชาติข้ามภพ ซึ่งยากต่อการพิสูจน์ให้เห็นความเป็นจริงได้ในเชิงประจักษ์

๕.๒ ข้อวิจารณ์

ในประเด็นเรื่องจิตหรือวิญญาณ ซึ่งท่านพุทธทาสภิกขุเชื่อว่าวิญญาณหรือจิตเดิมนั้นมีความบริสุทธิ์ ไม่มีตัวตน ไม่ยึดมั่นถือมั่น ซึ่งเป็นธรรมชาติของจิต ประเด็นนี้ผู้วิจัยเห็นว่าโดยหลักธรรมชาติของมนุษย์นั้นมีจิตที่ประกอบด้วยความชั่วร้ายเป็นพื้นฐานเดิมอยู่แล้ว การขัดเกลา หรือการอบรมสั่งสอนให้รู้จักแยกแยะในระดับต่างของจิต จึงเป็นไปเพื่อความรู้ และการปฏิบัติเพื่อให้เข้าถึงความจริง การตีความพระไตรปิฎกแล้วนำมาใช้อธิบายความในระดับโลกียะของท่านพุทธทาสภิกขุ นับว่าเป็นไปในระดับปฏิบัติที่เข้าใจได้ในระดับปุถุชน และเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อสังคม และโลกในขณะปัจจุบัน หากแต่คงต้องยอมรับความเป็นมนุษย์ในอีกด้านหนึ่งซึ่งเป็นด้านที่มีความชั่วร้าย ไม่ว่าจะด้วยกิเลสที่ครอบงำหรือกิเลสที่ติดมากับจิตในอดีตชาติก็ตาม แม้แต่ความปรารถนาในการหลุดพ้น หรือการเข้าสู่นิพพานในชาติภพปัจจุบันก็ตาม ด้วยความปรารถนานั้นก็ถือเป็นสังขารอย่างหนึ่งที่เข้าไปปรุงแต่งจิต ให้เกิดความโลภอยากได้ อยากมี และอยากเป็นในสภาวะดังกล่าว

ต่อประเด็นเรื่องการเวียนว่ายตายเกิดในแบบปัจจุบัน ไม่ข้ามภพข้ามชาติ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า แนวคิดของท่านพุทธทาสภิกขุ นั้นสามารถรับรู้และเห็นผลได้ทันที เพราะยังมีบุคคลอีกไม่น้อยที่ไม่เชื่อในเรื่องโลกหน้า ดังนั้น การกระทำความดีมาตลอดชีวิตเพื่อหวังจะรับผลนั้นในโลกหน้า จึงเป็นเรื่องที่โง่ตัว จนไม่อยากรอคอย และนำไปสู่ความไม่เชื่อเรื่องชาติภพดังกล่าว

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ในงานวิจัย เรื่องการศึกษาวิเคราะห์เรื่องสังสารวัฏในทัศนะของท่านพุทธทาสภิกขุ ผู้วิจัยปรารถนาให้สถาบันการศึกษา องค์กรส่งเสริมและการพัฒนาคุณภาพชีวิต ทุกภาคส่วนในสังคมนำไปรับประยุกต์เพื่อการปฏิบัติในหน่วยงานเพื่อการพัฒนาศักยภาพ และยกระดับคุณภาพของมนุษย์ทางจิตใจ เพื่อเป็นแนวทางของการค้นหาวิถีทางที่นำไปสู่การปฏิบัติที่ทำให้ทุกคนได้พบแนวทางอันเป็นเป้าหมายที่ดีของชีวิต บนเงื่อนไขของสังสารวัฏและความสัมพันธ์ของขั้น ๕ กรรม และผลของกรรม เพื่อให้ทุกชีวิตที่ดำรงอยู่อย่างมีความหวังสามารถดำเนินต่อไปอย่างมีความสุข มีอิสรภาพในการเลือก

กระทำอย่างมีสติปัญญา ปราศจากกิเลส ตัณหา อุปาทานที่ก่อให้เกิดความยึดมั่นถือมั่น ดำเนินชีวิตอย่างผู้มีเหตุผลทางความคิด โดยไม่มีความสิ่งใดมาเคลือบแคลงศักรยภาพและเป้าหมายของความเป็นมนุษย์อีกต่อไป

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

ผู้วิจัยมีความปรารถนาให้มีการศึกษาวิจัยปัญหาเรื่องสังสารวัฏ ในประเด็นต่อไปนี้ คือ

๑. เรื่องการศึกษาแนวคิดเรื่องสังสารวัฏในปรัชญาอินเดีย
๒. การศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องสังสารวัฏในทัศนะของท่านพุทธทาสภิกขุเพื่อการปฏิบัติในสังคม

บรรณานุกรม

๑. ภาษาบาลี-ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ

กฤษณะ สังคัตถาน, ภาควิฑ-คิตา แปล ฉบับเดิม เล่ม ๑-๒, กรุงเทพมหานคร : สามัคคีสาร, ๒๕๔๑, โศลก ๕๓

บุญมี แทนแก้ว, ความจริงของชีวิต (Meaning of life), พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, พ.ศ. ๒๕๔๖

----- และคณะ,ปรัชญาเบื้องต้น,กรุงเทพมหานคร:โอเดียนสโตร์,๒๕๒๙

บรรจบ บรรณรุจิ, ปฏิจจสมุปบาท, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พ.ศ. ๒๕๔๙

ปรุทม์ บุญศรีตัน, พุทธอภิปรัชญา : ความจริงเกี่ยวกับ จักรวาล โลก มนุษย์ และสังสารวัฏ, สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร, พ.ศ.๒๕๕๖

พระพุทโธษาจารย์, วิสุทธิมรรค ภาค ๑ - ๔ , แปลโดย คณะกรรมการแผนกตำรามหามกุฏราชวิทยาลัย, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), พุทธธรรม ฉบับปรับปรุง, พิมพ์ครั้งที่ ๔๐, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พลีธัมม์, พ.ศ. ๒๕๕๗

-----, พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๑๕

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต), กรรมและนรกสวรรค์สำหรับคนรุ่นใหม่, พิมพ์ครั้งที่ ๓, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมสภา

พุทธทาสภิกขุ, แก่นของความว่าง ชุด สุธญตาปริทรรศน์, สุพิศ วัจนะรัตน์ ผู้ย่นความ, กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา สถาบันบันลือธรรม, พ.ศ. ๒๕๕๔

-----, คู่มือมนุษย์ ฉบับสมบูรณ์, ธรรมสภา และสถาบันบันลือธรรม จัดพิมพ์เพื่อฉลองพุทธชยันตี ๒๖๐๐ ปี แห่งการตรัสรู้, กรุงเทพมหานคร

-----, คู่มือพุทธบริษัท หลักการ กฎเกณฑ์ที่ชาวพุทธควรรู้, กรุงเทพมหานคร : , ๒๕๔๘

-----, แนวแนวจริยธรรมร่วมสมัย ชุดที่ ๓ จุดหมายปลายทาง และตัวแท้ของจริยธรรม, (กรุงเทพมหานคร : ดวงตะวัน) , พ.ศ. ๒๕๕๓

-----, เติจิจฉกรรม, กรุงเทพมหานคร : ธรรมทานมูลนิธิ,พ.ศ. ๒๕๑๙

-----, **ตัวของกู**, กรุงเทพมหานคร, ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม, ไม่ปรากฏปีจัดพิมพ์
 -----, **ปฏิจจนสมุปปาทจากพระโอสถ์**, พิมพ์ครั้งที่ ๘, กรุงเทพมหานคร, สำนักพิมพ์สุภาพใจ,
 พ.ศ. ๒๕๕๔

-----, **ฟ้าสางระหว่าง ๘๐ ปี**, พ.ศ. ๒๕๓๑

-----, **ฟ้าสางระหว่าง ๕๐ ปีที่สวนโมกข์ ตอน ๑**, พ.ศ. ๒๕๒๙

-----, **ธรรมศาสตร์ เล่ม ๑**, สุราษฎร์ธานี : ธรรมทานมูลนิธิ, พ.ศ. ๒๕๔๗

-----, **ธรรมทานก่อนตาย**, กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, พ.ศ. ๒๕๔๔

-----, **มรดกที่ขอฝากไว้**, กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, พ.ศ. ๒๕๔๑

-----, **มนุษย์**, สำนักพิมพ์ธรรมสภา, กรุงเทพมหานคร,

-----, **ราชภักฎา**, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมทานมูลนิธิและสวนอศมมูลนิธิ, พ.ศ. ๒๕๑๗

-----, **หลักปฏิบัติที่สำคัญในพุทธศาสนา**, กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, พ.ศ. ๒๕๔๒

-----, **อทิปปัจจยตา ที่ฆราวาสต้องเรียนรู้และปฏิบัติ**, (กรุงเทพมหานคร : สุภาพใจ, พ.ศ.
 ๒๕๕๔

พุทธทาสภิกขุและปัญญานันทภิกขุ ม.ป.ป., **ทางสายกลาง**, กรุงเทพมหานคร : ธรรมทานมูลนิธิ

ปัญญานันทภิกขุ, **แก่นพุทธศาสตร์**, กรุงเทพมหานคร, ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม จัดพิมพ์
 เผยแพร่เพื่องานนิทรรศการ”พุทธทาส พุทธศิลป์ พุทธธรรม” พ.ศ. ๒๕๕๘

พระเมธีธรรมมาภรณ์(ประยูร ธรรมจิตโต), **กรรม การเวียนว่ายตายเกิด กฎแห่งกรรมและการกลับชาติ
 มาเกิดของลามาเน้อย**, สำนักพิมพ์ธรรมสภา, กรุงเทพมหานคร

พระมหาทวี มหาปัญญา, **ความจริงของชีวิต**, กรุงเทพมหานคร: หจก.ภาพพิมพ์, พ.ศ. ๒๕๕๕

พิน ดอกบัว, **แนวคิดเกี่ยวกับวัฏสารวัฏ:การเวียนว่ายตายเกิดในพุทธศาสนา**, ศิลปาบรรณาการ,
 กรุงเทพมหานคร, พิมพ์ครั้งที่ ๒, พ.ศ. ๒๕๔๓

-----, **ปวงปรัชญาอินเดีย**, พิมพ์ครั้งที่ ๒ , (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สยามปริทัศน์, พ.ศ.
 ๒๕๕๕

วัชระ งามจิตรเจริญ, **พุทธศาสนาเถรวาท**, สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร,
 พ.ศ. ๒๕๕๐

-----, **สมการความว่าง**, สำนักพิมพ์กรีน ปัญญาญาณ, นนทบุรี, พ.ศ. ๒๕๕๔

เสถียรพงษ์ วรรณปก, **หลักกรรม**, สำนักพิมพ์ธรรมสภา, กรุงเทพมหานคร, พิมพ์ครั้งที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๔๘
 แสง จันทร์งาม, **อริยสัจ ๔ หัวใจของพระพุทธศาสนา**, สำนักพิมพ์สร้างสรรค์บุ๊ค, กรุงเทพมหานคร,
 พิมพ์ครั้งที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๕๒

สุรีย์ มีผลกิจ, **สังสารวัฏ**, ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร, พิมพ์ครั้งที่ ๓, พ.ศ.
 ๒๕๕๗

สุทร ณ รั้ง, **ปรัชญาอินเดีย : ประวัติและลัทธิ**, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

๒๕๔๕

สุวรรณ เพชรนิล, **ปรัชญาอินเดีย**, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๑๘

สิงห์ทน คำขาว, **ปรัชญา**, เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, พ.ศ. ๒๕๑๙

อดิศักดิ์ ทองบุญ, **ปรัชญาอินเดีย**, กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๔๕

อภิราชนันท์ ชุ่มมงคล, **พระพุทธเจ้า สอนอะไร**, สำนักพิมพ์อภิราชนันท์ บุ๊คเฮาส์, ลำพูน

(๒) งานวิจัย

พระมหาขวัญชัย กิตติเมธี, สารนิพนธ์เรื่อง **การศึกษาเชิงวิพากษ์เรื่องความสัมพันธ์ระหว่าง**

ปฏิจจสมุปบาทกับคุณค่าทางจริยธรรม,มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,

กรุงเทพมหานคร, พ.ศ.๒๕๕๖

พระครูโสภณปริยัตยาทร (เชื้อม ชินวิโส, สอนรอด, **วิทยานิพนธ์เรื่อง การศึกษาวิเคราะห์ความคิด**

เรื่องจักรวาลวิทยาในพุทธปรัชญาเถรวาท, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,

กรุงเทพมหานคร, พ.ศ. ๒๕๔๑

พระอนันต์ อัสกาโร (เป้งไชโยโม, **วิทยานิพนธ์เรื่อง ศึกษาการตีความปฏิจจสมุปบาทตามทัศนะของ**

พุทธทาสภิกขุ, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร, พ.ศ. ๒๕๕๐

พระชาติชาย ชาตวุฒโฒ (สุขเอก), **การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับสังสารวัฏในปรัชญาฮินดู**, วิทยานิพนธ์

มหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พ.ศ. ๒๕๕๐

พระมหาทองสุข สุจิตโต (ไกรพงษ์), **การศึกษาวิถีชีวิตมนุษย์ในทรรศนะของพุทธปรัชญาเถรวาท**,

วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร, พ.ศ.๒๕๔๐

พระมหารังสรรค์ ธมฺมโร (แสงสีลม), **ความสัมพันธ์ของกรรมและการเกิดใหม่ที่มีอิทธิพลต่อการ**

ระลึกชาติ, วิทยานิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,

พ.ศ. ๒๕๕๐

๒. ภาษาอังกฤษ

Michael B. Wilkinson, Hugh N. Campbell. **Philosophy of Religion An Introduction**,

New York, Continuum, ๒๐๑๐.

Carlos J. Moya, **The Philosophy of Action : An Introduction**, Cambridge : The Polity

Press, ๑๙๙๐

Chandradhar Sharma, **A Critical survey of Indian philosophy**, varanasi : motilal

Banarsidass, ๑๙๖๔

ประวัติผู้ทำวิจัย

ชื่อ	: นางเพ็ญพรรณ เพื่องฟูลอย
เกิด	: วันที่ ๒๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๐
สถานที่เกิด	: บ้านเลขที่ ๑๒๐ หมู่ ๔ ต.บ้านกร่าง อ.ศรีประจันต์ จ.สุพรรณบุรี ๗๒๑๔๐
การศึกษา	ระดับประถมศึกษา โรงเรียนวัดปู่เจ้า ระดับมัธยมศึกษา(ต้น) โรงเรียนสามชุกรัตนโกคาราม ระดับมัธยมศึกษา(ปลาย) โรงเรียนกรรณสูตศึกษาลัย ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยรามคำแหง(เศรษฐศาสตรบัณฑิต) ระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น(บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต)
ประสบการณ์	บริษัท นาโตโก้(ประเทศไทย)จำกัด.....เป็นพนักงานบัญชี,เลขานุการ บริษัท ตรีบุตรวดี เพอร์ติโลท์เซอร์ แอนด์ ซายน์ จำกัด.....เจ้าของกิจการ(ปัจจุบัน) บริษัท ไทยชินเธีย คอนซัมมิท จำกัดเจ้าของกิจการ(ปัจจุบัน)
ผลงาน	- บรรยายให้ความรู้ เรื่อง การบริหารจัดการองค์กร กับนิสิตคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ปี ๒๕๕๒ - ถวายความรู้เรื่อง การดำเนินชีวิตด้วยทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง กับ คณะ พระภิกษุ ที่บรรพชาเพื่อถวายเป็นพระราชกุศล แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จำนวน ๑๙๙ รูป ตั้งแต่ปีพ.ศ. ๒๕๕๓-ปัจจุบัน - เป็นศูนย์ถ่ายทอดความรู้การผลิตถ่านอัดแท่งไร้ควัน ตามแนวพระราชดำริ ทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง ร่วมกับกรมวิทยาศาสตร์บริการ - ปี ๒๕๕๓ ได้รับการคัดเลือกเข้าอบรมกับสถาบันพระปกเกล้า หลักสูตร ตรวจสอบการทำงานและการบริหารจัดการภาครัฐโดยการมีส่วนร่วมของ ประชาชน รุ่นที่ ๑๒ - ปี ๒๕๕๔ ได้รับการคัดเลือกเข้าอบรมกับสถาบันพระปกเกล้า ร่วมโครงการ ถ่ายทอดความรู้ทางการเมืองภาคพลเมืองสู่เยาวชน รุ่นที่ ๓ - ปี ๒๕๕๘ ได้รับเชิญเป็นอาจารย์พิเศษ มจร หน่วยวิทยบริการวัดป่าเลไลยก์ จ.สุพรรณบุรี

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ ๒๔๙/๑๗๙ หมู่ ๕ ถ.เนรมแก้ว ต.ท่าระหัด อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี ๗๒๐๐๐
โทรศัพท์ ๐๘๑-๘๕๖๖๑๙๔ Email : f.penphan@gmail.com